



T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1994/4
Karar No: 1994/4
Karar Tarihi: 11.11.1994

MUAYYEN MAL VAS YET N N TENK S - AYNEN TESL M ED LMEYEN
MALIN ADES GEREKT NDE TERC H HAKKININ DO U U - MAHFUZ
H SSE

ÖZET: Kıymetine noksan gelmeksizin sabit tenkis oranında taksimi kabil olmayan muayyen mala ili kin muris tasarrufunun tenkisi halinde, Medeni Kanunun 506. maddesi uyarınca ödenecek naktin (kıymet), aynı hükme göre kullanılan tercih hakkı günündeki fiyatlar dikkate alınarak belirlenece ine, karar verildi.

(818 S. K. m. 21, 63, 61, 43) (743 S. K. m. 4, 454, 455, 464, 517, 507, 506, 509, 510, 512, 533, 537, 539, 545, 502)

Dava: Yargıtay Birinci Ba kanlık Kurulu 30/6/1994 gün ve 478 sayılı kararında özetle, tasarruf nisabının hesabında ve buna ba lı olarak tenkise tabi malların de eri kar ılı ı bir tarafı ödenecek nakdin tespitinde Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 26/5/1965 tarih, 781/223 sayılı; 15/1/1964 tarih, 69/41 sayılı; 5/12/1962 tarih, 130/68 sayılı kararlarında terekenin miras bırakanın ölüm tarihindeki durumunun esas tutulması gerekti inin benimsendi ini, kinci Hukuk dairesinin de bu görü do rultusundaki uygulamasını 193 tarihine kadar sürdürüldü ünü, fakat kinci Hukuk dairesi, 1993 yılı içinde verdi i 4/2/1993 tarih 12436/816 sayılı; 20/5/1993 tarih ve 4859/5287 sayılı kararlarında bu uygulamayı terk ederek eda iste ini kapsayan muayyen mal vasiyeti tenkisi davalarında Medeni Kanunun 506. maddesi uyarınca yapılan tercih sonunda bir tarafın aldı ı mal payının tercih günündeki de erinin nakit olarak ödenmesinin zorunlu oldu unu kabul etti ini; tenkise tabi malların kar ılı ı olarak ödenecek nakdin tespitinde, bu iki tarihten hangisini kabulü gerekti inin belirlenmesi bakımından çtihat aykırılı ı bulundu unu tespit etmekle (Yargıtay K. 45) 11 Kasım 1994 günü toplanan Yargıtay Büyük Genel Kurulu çtihatlar arasında uyu mazlık oldu una ve içtihat uyu mazlı ının giderilmesi gerekti ine oybirli i ile karar verildikten sonra i in esasının incelenmesine geçildi. Raportör Üye M. T.'nun açıklamaları dinlendi, gere i tartı ılıp dü ünüldü.

ÇT HADI B RLE T RME TALEBN N KONUSU OLAN YARGIDAY KARARLARI

1 - Hukuk Genel Kurul Kararları:

a) 5/12/1962 tarih ve 130/68 Sayılı Karar.

Sözü geçen kararda aynen "Tasarruf nisabının hesabında terekenin miras bırakanın ölüm tarihindeki durumunun esas tutulması ve ölüme ba lı olmayan ve fakat tenkise tabi bulunan teberruların terekeye eklenmesi, Medeni Kanunun 454s ve 455. maddeleri hükümlerindedir. Miras bırakan tarafından önceden temlik edilen ey arsadır Arsanın de inin ölüm tarihindeki de er olması, sözü edilen 454. madde hükmüne uygundur." demek suretiyle mahkemece verilen direnme kararı bozulmu tur.

b) 15/1/1964 tarih ve 69/41 Sayılı Karar:

".Mahkeme 1/4/1958 tarihinde ölen miras bırakanın terekesinin ölüm tarihindeki



T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1994/4
Karar No: 1994/4
Karar Tarihi: 11.11.1994

durumunu tespit etmemiştir. Medeni Kanununun 454/1. maddesiyle tasarruf nisabının terekenin ölüm günündeki haline göre hesaplanacağı öngörülmüştür. Davacının, terekedeki mallardan bir kaçı üzerinde tenkis isteminde bulunması, bütün tenkis davalarında uygulanması gerekli bulunan söz konusu hükmün uygulanmaması için sebep sayılamaz" denilmiştir.

c) 26/5/1965 tarih ve 781/223 Sayılı Kararda ise aynen : ". Saklı payın hesaplanması, malların miras bırakanın ölüm tarihindeki değerinin tespiti ile mümkündür. Değer tespiti dışında, dava dilekçesinde gösterilen değer tahmini olmaktan ileriye geçemez. zira davacı mahkemeden bir değer tespiti istemi olmadıkça ölüm tarihindeki gerçek değer önceden bilemez.. Davacının dava dilekçesinde gösterildiği değer mahkemenin gözönünde tutmayarak, keşif yaparak tespit ettiği değer üzerinden saklı payı hesab edip hüküm altına alınmasında yasaya ve usule aykırı bir yön bulunmadığı" nedeniyle direnme kararı onanmıştır.

2- İkinci Hukuk Dairesinin Kararları:

a) 1993 Yılından Önceki Kararlardan Bazı Örnekler.

aa) 21/1/1966 tarih ve 4846/350 Sayılı Kararda aynen : ". Tasarruf nisabı, dava konusu olsun, olmasın menkul ve gayrimenkul bütün mallarla alacak ve borçluların tamamı yeni Medeni Kanununun 454. maddesi dairesinde terekenin vefat günündeki halinde göre hesap edilmesi icabeder" denilmiştir.

bb) 15/6/1954 tarih ve 3174/3034 Sayılı Kararda aynen : ".Tasarruf nisabı terekenin vefat anındaki haline göre hesap edileceğine göre Medeni kanununun 454 ve 506. maddeleri hükümleri gözönünde tutularak tasarrufa dahil ve tasarruf harici menkul ve gayrimenkul bircümle emvalin vefat tarihindeki kıymetleri, alacak, borçları, alacak ve cenaze masrafları tahkik ve tespit olunmak, borç ve masraflar tenzil olunduktan sonra tasarruf nisabı ve mahfuz hisse tayin ve hesap edilmek, mahfuz hisseye tecavüz vukuu bulunduğu anlaşılabilir takdirde davalının tercih hakkı sorulmak ve hasıl olacak sonuç dairesinde gereken karar verilmek lazım gelirken" denilmek suretiyle hüküm mahkemesince verilen karar bozulmuştur.

b) İkinci Hukuk dairesinin 1993 Yılı İçinde Verdiği Kararlar :

aa) 4/2/1993 tarih ve 12436/816 Sayılı Kararda; ".Medeni Kanununun 504, 508. maddelerinde yer alan kural bir paila tırma kuralıdır. (2.H.D. 23/12/1958 günlü ve 5594-6012 sayılı kararı). Bu kuralların kanuni veya mahsup mirasçılar arasında yapılan bir paila tırmanın kurallarından ayrık bir sistem içinde düzenlendiğini düşünmek kanunda benzer düzenlemeler arasındaki sarsılmaz ahenge uygun değildir. Tüm bu açıklamalar taraflardan birinin dava sonunda para olarak aldığı değer ile mal olarak aldığı değer arasında bir fark yaratılmaması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu sebeplerle enflasyonist baskıların ağır olmadığı zamanlarda önemli bir problem yaratmayan ölüm günündeki fiyatlarla hesaplanan paranın hakkın karlılığı olarak ödenmesi yönündeki uygulamanın terki, davalının tercih sonunda aldığı mal payının tercih günündeki değerinin



T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1994/4
Karar No: 1994/4
Karar Tarihi: 11.11.1994

ödenmesi zorunlulu u do mu tur. Medeni Kanununun 506. maddesi uyarınca, davalının tümünden ayrı ayrı seçme hakkını sormak seçme hakkının kullanıldı ı en son tarihe göre tenkise tabi ta ınmaz malların de erlerini süratle belirlemek, bunun 311260/3489115 oranında de erin mahfuz hisseye tecavüz te kil eden de er oldu u gözetilerek kullanılan seçme hakkı do rultusunda karar vermek" gerekti inden bahisle mahkeme kararı oyçoklu u ile bozulmu tur.

bb) 20/5/1993 tarih ve 4859/5287 Sayılı Kararda, "Medeni Kanununun 454. maddesine yer alan tasarruf nisabı terekenin vefat günündeki haline göre hesap olunur kuralı, mahfuz hisseye bir tecavüz olup olmadı ının belirlenmesinde, ölüm günündeki fiziki durumu ile de erlerin dikkate alınca ını gösterdi inden, bu konuda bir duraksama söz konusu de ildir. Yalnızca tasarrufu tenkis amacı güden, eda iste ini kapsamayan, davalarda bu hesaplama biçimi bir sorun yaratmamaktadır. Fakat eda iste ini de ta ıyan ve kıymetine noksan gelmeksizin taksimi, kabil olmayan muayyen bir mal vasiyet edilip te tenkise tabi olursa, bu kuralın ödenecek e er hesabında da uygulanması bir takım sorunlar ortaya çıkarmakta, büyük haksızlıkların do masına yol açmaktadır Davacıya, davalının kazanmasının geriye dönecek miktar ile davalının kazanmasının te kil etti i oranın (Sabit Tenkis Oranı) payla tırmada (taksimde) dikkate alınca ı, muayyen malın bu orana göre, kıymetine noksan gelmeksizin taksimin kabil olup olmadı ını ara tırılaca ı muhakkaktır. Böyle bir hesaplama sonunda taksimi kabil olmayan mal alanın de i ik zenginle mesi kanun önünde e itlik (Anayasa 10) kuralı ile ba da maz" denilmektedir.

M RAS HUKUKUNA L K N BAZI TEMEL KAVRAMLAR

1 - Medeni Kanun Sistemi:

Medeni kanunumuz prensip itibariyle vaziyetname düzenleme serbestisini ve tasarruf nisabını kabul etmek suretiyle miras bırakanın iradesini esas alan ferdiyetçi görü ten, hısımlık derecesini ön planda tutarak, kan hısımlarına ve hayatta kalan e e mahfuz hisse tanıyarak ailevi görü ten, hazinenin mirasçılı ını kabul etmekle de kollektivist görü ten etkilenmemi ve sonuçta her üç görü ten belli oranda yararlanarak, kendisine has özellikleri bulunan karma görü ü kabul etmi tir.

2 - Tereke Kavramı :

Miras hukukunun temel kavramlarından biri olan tereke, ölen bir kimsenin mal, hak, alacak ve borçlarının tümünü ifade etmektedir. Medeni Kanununun bir çok maddesinde "miras" kelimesi tereke anlamında kullanılmı tır. (M.K. 533, 537, 545).

3 - Mirasçı :

Mirasçı, miras bırakanın ölümü ile terekesinin bir bütün olarak intikal etti i ahıs ve ahıslardır. Gerçek ki iler mirasçı olabilece i gibi tüzel ki iler de mirasçı olabilirler. medeni Kanun, kanuni ve irade mirasçılık olmak üzere iki türlü mirasçı kabul etmi tir. Kanuni mirasçı, kanun gere i mirasçı olan ve kanunda sayılan kimselerdir. radi veya mahsup mirasçı ise miras bırakanın iradesi sonucu vasiyetname veya miras sözleşmesi



T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1994/4
Karar No: 1994/4
Karar Tarihi: 11.11.1994

ile belirlenir. radi mirasçılı ın kayna ı da temelde yine kanundur. Kanun miras bırakanın bu ekilde açıklanan iradesine ölüme ba lı tasarruf demektedir.

4 - Ölüme Ba lı Tasarruflar :

Miras bırakanın, ölümünden sonra yapılmasını arzu etti i hususlar hakkındaki irade açıklaması olan ölüme ba lı tasarruflar bir hukuki muameledir ve ancak onun ölümünden sonra hüküm irade eder. Ölüm olayı vuku bulunmayan ölüme ba lı tasarrufun hukuki sonuç do urması mümkün de ildir. Bu iradenin açıklanma biçimine ekli anlamda ölüme ba lı tasarruf, muhtevasına da maddi anlamda ölüme ba lı tasarruf denilmektedir.

ekli anlamda ölüme ba lı tasarruf, ya miras bırakanın tek taraflı irade açıklaması olan VAS YETNAME veya kar ılıklı irade açıklaması öngören M RAS SÖZLEMES ekinde olmaktadır. Vasiyetname veya miras sözleşmesi ile yapılması arzu edilen ey, maddi manada ölüme ba lı tasarrufu ifade eder. Mirasçı nasbı, muayyen mal vasiyeti, terekeye tenfiz memuru tayin etme gibi ölüme ba lı tasarruflar maddi anlamda ölüme ba lı tasarruflardır.

5 - Mirasın Açılması ve ktisabı :

Medeni kanunun 517/1. maddesine göre "miras ölümü ile açılır". Miras bırakanın ölümü ile terekesi kendili inden mirasçılara geçer ve mirasçılar o andan itibaren tereke üzerinde mirasçılık hakkını kazanmı olurlar. Kazanılan bu hak aynı nitelikte bir haktır. Mirasın açılması ile kimin veya kimlerin mirasçı oldukları belli olmakla, terekenin tespit ve kıymetlendirilmesi gündeme gelmektedir.y Kanunun 454/1. maddesinde "Tasarruf nisabı, terekenin vefat günündeki haline göre hesap olunur", 517/2. maddesinde ise "Mirisin ölüme ba lı olmayan teberru ve taksimleri mirasa alakaları noktasından mirasın açıldı ı gündeki haline göre takdir edilir" demek suretiyle sa lar arası ve ölüme ba lı tasarrufların tespit ve de erlendirilmesinde esas alınacak ilkeler belirlenmi tir.

Medeni Kanunun 539. Maddesinde de "Miras açılınca mirasçılar onun tamamına sahip olurlar" kuralı öngörülmekte, kanuni ve mahsup mirasçılarının on andan itibaren terekenin maliki oldukları, tereke üzerinde aynı bir hak iktisap ettikleri, bu suretle terekenin sahipsiz oldu u bir anın kalmadı ı açıklanmı bulunmaktadır. Bu kural sadece mirasçılar hakkında geçerli olup vasiyet alacaklıları bunun dı nda kalırlar. Mirasın açılması ile vasiyet alacaklıları aynı bir hakka sahip olamazlar, onlar vasiyet olunan ey üzerinde ki isel bir talep hakkını elde ederler. bu talep hakkının kanuni mirasçılardan istenebilir hale gelmesi ve kullanılabilmesi için mirasçılarının mirası red etmemeleri gerekir.

Kısaca, miras açılması ile mirasın tümü kanuni ve varsa mahsup mirasçılarına geçer. Mirasçılar miras bırakanın külli halefi sıfatıyla tereke malları üzerinde aynı bir hak iktisap ederler ve borçlardan sorumluluk olurlar. buna kar ılıklı lehilen muayyen mal vasiyet edilen vasiyet alacaklısının hakkı, aynı nitelikte bir hak olmayıp, ki isel bir talep hakkında ibarettir ve miras bırakanın borçlarından sorumluluk söz konusu de ildir.

6 - Mahfuz Hisse, Mahfus Hisseli Mirasçı, Tasarruf Nisabı Kavramları:



T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1994/4
Karar No: 1994/4
Karar Tarihi: 11.11.1994

a) Mahfuz Hisse ve Mahfuz Hisseyli Mirasçı:

Kanunu mirasçılık, niteliği itibarıyla miras bırakana yakın bir ilinin varlığını gerektirmektedir. bu yakın ilin ki, kan hısımlı inına, evlilik ba inına veya evlatlık sözleşmesiyle dayandırılabilir. yada bir devletin vatandaşı olmakla o devlete mirasçılık tanınması olabilir. Kanun koyucu, kanuni mirasçı denilen kimselerin bazılarında, miras bırakanın iradesiyle bertaraf edilemeyen bir miras hakkı tanımıştır. Tanınan bu hakka mahfuz hisse, bu hakkın tanınması kimselere de mahfuz hisseli mirasçı denilmektedir.

Mahfuz hisseli mirasçının hakkı, miras bırakanın iradesinden bağımsız olarak güçlendirilmiş bir hak olup, miras bırakanın bu hak üzerinde tasarrufta bulunması mümkün değildir. Saldıranlar arası veya ölüme bağlı bir tasarrufla mahfuz hisseli mirasçının mahfuz hissesi ihlal edildiği takdirde yapılan o tasarruf, tenkis davası yoluyla mahfuz hisseli mirasçının kanunun tayin ettiği asgari miras hanesi sınırlarına kadar indirim tabi tutulur. Bu yolda açılan dava TENKİS DAVASI, inancısıyla kararlanmaktadır.

b) Tasarruf Nisabı:

Tereke ile mahfuz hisseler toplamı arasındaki fark tasarruf nisabını ifade eder (M.K. 452). Tasarruf nisabı üzerinde, miras bırakan dilediği şekilde tasarrufta bulunan hakkına sahiptir. Tasarruf nisabının bulunabilmesi için tereke ile mahfuz hisseler toplamının değerlerinin ayrı ayrı bilinmesine ihtiyaç vardır. Bu nedenle evvela terekenin tespiti, bilahare tespit edilen terekenin değerlendirilmesi icap eder.

Tereke özel bir mamelek olduğuna göre bunun bir aktif ve bir de pasif bulunmaktadırlar. Aktif kısmı, miras bırakanın ölüm gününde fiilen bıraktığı mameleki değerlerdir. Pasif kısmı ise medeni Kanunun 454/2. maddesinde sayılan miras bırakanın borçları, cenaze masrafları, terekeyi mühürleme ve defter tutma masrafları, miras bırakanın borçları, cenaze masrafları, terekeyi mühürleme ve defter tutma masrafları, miras bırakanla bir arada yaşıyanların bir aylık ıktisat masrafından ibarettir.

Miras bırakanın yaptığı tasarruflarda, tasarruf nisabı sınırları içinde kalıp kalmadığının belirlenebilmesi için, Kanun, 454/1. maddesinde "tasarruf nisabı, terekenin vefat günündeki haline göre hesap olunur" kuralını getirmiştir. Buna göre menkul ve gayrimenkul malların mirasın açıldığı tarihteki satış kıymetleri, tahvil ve hisse senetlerinin borsa fiyatları, ölüme karşı sigortalıların emtialarının kıymetleri (M.K. 456), saldıranlar arası teberruların keza ölüm tarihindeki kıymetleri esas alınarak değerlendirilmektedir.

7 - Tenkis Davacı Kavram ve Tenkise Tabi Tasarruflar:

a) Tenkis Davası:

Tenkisin sözlük anlamı indirme, azaltma ve eksiltmedir. Tenkis davası ile miras bırakanın mahfuz hisseleri ihlal eden saldıranlar arası veya ölüme bağlı teberrularının kanuni halde



T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1994/4
Karar No: 1994/4
Karar Tarihi: 11.11.1994

indirilmesini sağlayan ve kanunda gösterilen (M.K. 502, 504) kimseler tarafından açılan yenilik doğuran bir davadır.

Medeni kanunun 502. maddesinde "Mahfuz hisselerinin bali olduğu miktarı alamayan mirasçılar, tasarruf nisabını tecavüzden teberrunun tenkisini dava edebilirler" denilerek bu davanın konusunu belirlemiştir. Tenkis davası ile miras bırakan tarafından yapılan tasarrufların iptali değil, değiştirilmesi amaçlanmıştır. Bu niteliği itibarıyla tenkis davası bir eda davası olarak kabul edilemez. Davalının elinde bulunan malların (M.K. 507) iadesinin sağlanabilmesi için ayrıca eda isteminin ayrı ayrı dava konusu yapılabileceği gibi her iki istek birlikte bir davada da ileri sürülebilir. Uygulamada çok zaman tenkis isteği ile birlikte eda isteğinde de bulunduğu görülmektedir. Miras bırakanın mahfuz hisseyi ihlal eden fiilinin tespiti kısmı, N A , malvarlığında meydana gelen eksikliğin giderilmesine ilişkin kısım ise EDAYI kapsamaktadır.

b) Tenkis Davasının Konusu ve Tenkiste Tertip:

Yukarıda açıklandığı üzere, davanın konusu mahfuz hisseyi ihlal eden miras bırakanın ölümüne bağlı ve sa lararası tasarruflarıdır. Medeni Kanunun 512. maddesine göre "Tenkis mahfuz hisse tamam oluncaya kadar evvelemerde ölümüne bağlı tasarruflardan ve kafi gelmediği takdirde en on tarihli olandan başlayarak en evvel vaki olana doğru çıkmak artıyla ölümüne bağlı olmayan teberrular üzerinde icra edilir".

Tenkis davası, miras bırakanın mahfuz hisseyi ihlal eden tüm ölümüne bağlı tasarruflarına karşı açılabilen gibi bazı şartlar altında sa lararası tasarruflara karşı da açılabilir. Hangi sa lararası tasarrufların tenkise tabi olduğu kanun tarafından sınırlı olarak sayılmıştır. (M.K. 507, 509, 510).

Medeni Kanunun 512. maddesindeki hükme göre ölümüne bağlı tasarruf yoksa veya ölümüne bağlı tasarruf tamamen tenkis olmasına rağmen mahfuz hisse, yine tamamlanmıyorsa o takdirde sa lararası tenkise tabi tasarruflarca geçilir.

8 - Sabit Tenkis Oranı :

Tenkise tabi tasarrufa konu olan mallar ile terekeye dahil diğer mal ve alacakların Medeni Kanunun 454/1. maddesi uyarınca ölüm günündeki fiyatlara göre belirlenen değerleri toplanıp, aynı maddenin 2. fıkrasında belirlenen pasif düldükten sonra, bulunan rakam, terekenin ölüm gününe göre net tutarını oluşturur. Bu net tutar üzerinden, davacı mirasçının mahfuz payı hesaplanır. Net tereke tutarı, davacının miras payı (M.K. 439, 440, 444) ve mahfuz payı (M.K. 453) ile çarpılarak mahfuz payı bir değer olarak ortaya çıkarılır. Tasarruf değeri terekeden davacının miras payına isabet eden, söz konusu mahfuz payı karşılanamıyorsa, ikisi arasındaki fark tasarruf veya tasarrufların tenkis edilecek miktarıdır. Medeni Kanunun 512. maddesinde açıklanan tertip ve Medeni Kanunun 503, 505. maddelerinde yer alan kurallar da dikkate alınarak birden çok lehlerden her birinde alınması gereken miktarlar bulunur. Bu rakamın, o davalıya yapılan kazandırmaya oranı SABİT TENKİS ORANINI oluşturur.



T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1994/4
Karar No: 1994/4
Karar Tarihi: 11.11.1994

MAHFUZ H SSEY HLAL EDEN MUAYYEN MAL VAS YET N N TENK S

1 - Muayyen Mal Vasiyeti Kavramı:

Medeni kanunun 464. maddesi "muayyen malda tasarruf" ba lı ını ta ımakta ve "Bir kimse ölüme ba lı bir tasarrufla, di er bir kimseye, mirasçı nasbını tazammun edemeyen muayyen teberrularda bulunabilir" diyerek muayyen mal vasiyetini olumsuz bir ekilde tarif etmi tir. Vasiyet olunan mal, terekede mevcut ferden tayin edilmi bir mal ise muayyen mal vasiyeti söz konusudur. Vasiyet edilenin belli bir ev veya otomobil olması gibi. Kanun de erinde azalma olmaksızın taksimi kabil olmayan muayyen bir mal vasiyetinin tenkisini öle bir ekilde düzenlemi ve çtihadı Birle tirme yoluna gidilmesi soncunu do uran bu düzenleme biçimi medeni kanunun 506. maddesinde hükme ba lamı tir.

2 - De erinde bir Azalma Olmaksızın Taksimi Kabil olmayan Muayyen Mal Vasiyetinin Tenkisindeki Esaslar ve artlar:

Medeni Kanunun 506. maddesinde "Kıymetine noksan gelmeksizin taksimi kabil olmayan muayyen bir mal vasiyet edilip te i bu vasiyet tenkise tabi olursa; lehine vasiyet yapılan kimse, dilerse tasarruf nisabını miktarını nakten alır, dilerse tenkisi lazım gelen miktarın kıymetini verip o malı talep eder" hükmü yer almaktadır. Bu maddenin uygulanabilmesi için vasiyet olunan muayyen malın de erinde azalma olmaksızın sabit tenkis oranında taksiminin mümkün olmaması gerekir.

Maddede öngörülen bu kuralın sadece mal vasiyetlerinde de il, sa lararası tenkise tabi tasarruflarda da uygulanaca ı hususunda Yargıtay ve doktrin görüşü birli i halindedir. Bu sebeple açılan tenkis davasında kanun davalıya, ya tasarruf nisabı miktarını nakden almasını veya tenkisi lazım gelen miktarın kıymetini verip, o malı talep etmesi hususunda bir seçimlik hak tanımı tir. Bu seçim hakkı, yenilik do uran bir hak olup, kar ı tarafa ula tıktan sonra dönülmesi mümkün de ildir.

Mahfuz hissenin veya de i ik bir ifade ile tasarruf nisabının hesaplanması da, de i mez tenkis oranının bulunmasında, terekeye de il mal ve hakların ölüm günündeki de erlerinin dikkate alınması gerekti i yönünde bir çtihat uyu mazlı ı yoktur. çtihat uyu mazlı ı Medeni Kanunun 506. maddesinin uygulanması safhasında do maktadır.

Muayyen malın sabit (de i mez) tenkis oranında, kıymetine noksan gelmeksizin payla tırılması mümkün ise o malın davacı ile davalı arasında payla tırılması mümkün ise o malın davacı ile davalı arasında payla tırılması mümkün olmazsa, kullanılacak tercih hakkına göre bir tarafın di erine ödeyece i nakdin tespitinde çtihat uyu mazlı ı do mu tur.

3 - Medeni kanunun 454. Maddesinin Niteli i :

4/2/1993 tarihinden önce Yargıtay uygulaması tasarruf nisabı, sabit tenkis oranı ve bölünemeyen muayyen malda bir tarafın hakkı için ödenecek nakdin hesabında Medeni



T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1994/4
Karar No: 1994/4
Karar Tarihi: 11.11.1994

Kanunun 454/1. maddesinde yer alan kuraldan yararlanılmı tır.

Medeni Kanunun 454. maddesi "TASARRUF N SABİ, terekenin ölüm günündeki halinde göre HESAP OLUNUR" hükmünü ta ıtmaktadır. Hükmünden açıkça anla ıldı ı üzere burada genel olarak tasarruf nisabının hesabı düzenlenmi tir. Bu hükmü medeni kanunun 506. maddesinde yer alan, nakdin belirlenmesine te kil etmek, kanunun amacına uygun dü mez. Yukarıda açıklandı ı üzere, tenkis davası mirasçılardan mahfuz hisseli olanlara tanınan bir haktır. Medeni kanunun 453. maddesinde gösterilen bu kimselerin mahfuz payları, bir baya ı kesir rakamı olarak ifade edilmi tir. Hemen ifade etmek gerekir ki ölüme ba lı bir tasarrufla miras nasbi halinde ihtilafa yol açan 506. maddenin uygulanması gündeme gelmez. Mirasçı nasbi sonunda saklı payın ihlali halinde, mahsup mirasçıya tercih edilen pay, tasarruf nisabı oranına indirilmek suretiyle tasarruf tenkis edilmi olur. Mansup mirasçı indirilen payla taksime katılır.

Mahfuz payları bir baya ı kesir oranı olarak ifade eden Medeni Kanunun 453. maddesinin hemen arkasında yer alan 454/1. madde hükmünü birlikte de erlendirmek zorunludur. muhtelif cins ve nitelikte mal ve haklardan olu an tereke aynı neciden bir de ere dönü türülmedikçe mahfuz payı bir bütün ve oran olarak ifade etmek mümkün olamaz. 454. maddenin amacını bu ölçüde bırakmak zorunludur. u halde Medeni Kanunun 454. maddesinde yer alan hükmü yalnız ve yalnızca tasarruf nisabının hesaplanması ile ilgilendirmek do ru olacaktır.

4 - Medeni Kanunun 506. Maddesinin Niteli i:

"Kıymetine noksan gelmeksizin TAKSİM kabil olmayan bir mal, vasiyet edilip te i bu vasiyet tenkise tabi olursa, haline vasiyet yapılan kimse, dilerse tasarruf nisabı miktarını NAKTEN alır, dilerse tenkise lazım gelen miktarın KIYTEM N verip o malı talep eder" hükmünde açıkça görüldü ü üzere kural kendine has taksim kuralı niteliindedir. Tenkis sonunda kurulacak eda hükmünde malın bölünebilirli i halinde taksime karar verilecektir. O halde bu hükmü yorumlarken Medeni kanunun 17. babında yer alan taksim kuralları ile hem ahenk yorumlamak, özellikle 595. maddede yer alan "gayrimenkul mallar mirasçıya taksim zamanındaki kıymetiyle verilir" hükmü ile taksimi kabil olmayan malın satılarak ve bedeli taksim edilerek uyuun giderilmesini emreden 591. madde hükmünü gözetmek zorunludur.

Taraflardan birinin tercihine göre mal varlıklarında meydana gelen de i ikli in azalması ve ço alması mahfuz hisse kuralının amacı ile ba da mamaktadır. Mahfuz hisse kuralı ile kanunun tayin etti i mirasçıların muayyen oranda mal varlı na kavu ması amaçlandı na göre, bunun korunması zorunludur. u halde enflasyonist baskıların olu tu u dönemlerde Medeni Kanunun 506. maddesinde gösterilen NAKT , medeni Kanunun 454. maddesinde yer alan tasarruf nisabının belirlenmesi ile ilgili kurallarla belirlemenin, hakkaniyet ile ba da madı ı açıkça ortaya çıkmı tır. u halde taraflardan birinin amaç dı ı zenginle mesine yol açacak çözüm yollarından kaçınmak zorunludur. Ça da hukuk, tam kar ılı ı verilmeden elde edilen kazançları korumamaktadır. (B.K.21, 63, 63). Kanunda 506 madde uyarınca ödenecek NAKL N, 454/1. madde de yer alan kural uyarınca belirlenmesini emreden açık bir hüküm olmadı na göre, Medeni kanunun 506.



T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1994/4
Karar No: 1994/4
Karar Tarihi: 11.11.1994

maddesinde yer alan nakdin tespitinde kanunların di er kurallarından yararlanmak gerekmektedir.

MÜZAKERELERDE ORTAYA KONAN BA LICA KAR I GÖRÜ LER

1 - Medeni Kanunun 517. Maddesi Hükmü:

Yargıtay Büyük Genel Kurulunda yürütülen tartı ma sırasında Medeni Kanunun 517. maddesinde yer alan "Mursinin ölümüne ba lı olmayan teberru ve taksimleri, mirasa alakaları noktasından mirasın açıldı ı gündeki haline göre takdir edilir" kuralının da 506. madde uyarınca ödenecek nakdin hesabında mirasın açıldı ı gündeki fiyatların dikkate alınmasını zorunlu kıldı ı ileri sürülmü tür.

Kanunda bu hüküm mirasın açılması ba lıklı 15. babda yer almakta olup, hiç bir noktasında mahfuz hissenin tamamı veya bir kısmı kar ılı ı ödenecek nakitle ilgili olması, kanunla yer alan "HAL NE GÖRE" sözcüklerinin, söz konusu edilen sa lar arası teberru ve taksimlere konu malların ölüm günündeki fiziki durumunun dikkate alınmasını emretti i gerekçesi ile söz konusu dü ünçeye i tirak edilmemi tir.

2 - Medeni kanunun 465. Maddesi Hükmü:

"Vasiyet olunan mal, hasar ve zevaidesiyle ve gayrın hakkıyla me gul ve ondan hali olarak, mirasın açıldı ı gün ne halde ise o suretle teslim olunur" kuralı uyarınca da muayyen mal için ödenecek nakdin ölüm günündeki fiyatlar üzerinden hesaplanmasının zorunlu oldu u ileri sürülmü ise de,

Medeni Kanunun 506. maddesi uyarınca tenkise tabi olan tasarrufta, tenkis hükmünün yukarıda açıklanan niteli i gere i tenkis olunan muayyen malın, tenkis olunan bölümünün safi ve hasarının da davacıya ait olaca ı, söz konusu hükmün 506. maddede öngörülen hal ve i lemle ilgili olmadı ı kabul edilmi tir.

3 - Her Dava açıldı ı Zamandaki Duruma Göre Çözömlenece i Kuralı:

Yargıtay, 28/11/1956 tarih 15/15 sayılı ç tihadı birle tirme Kararı dolayısıyla açıkladı ı gerekçelerde, dava açıldıktan sonra olu an olayların hükme dayanak yapılmayaca ı yönünden önemli bir kural ortaya koymu tur. ancak kanunda görölen halin belirlenmesini bu cümleden mütalaa etmek do ru olmaz. Dava konusu mal de i medi ine göre onun bölünebilir olup olmadı ı, dava sırasında toplanan bilgiler çerçevesinde yapılan bir hesap ve ara tırma ile ortaya çıkmaktadır. Bölünebilir olma halinde Medeni Kanunun 506. maddesi hükmü uyarınca mal bölünmekte, davanın taraflarına ba ımsız (payda sız) mal teslim edilmektedir. Bu olgu nasıl davadan sonra olu an bir olay kabul edilmezse, ba ımsız verilemeyen malın kar ılı ı nakdin belirlenmesi de, sonradan olan bir olgu kabul edilemeyece i görü ü ile azınlı ın endi elendiren katılınmamı tir.

4 - Bazı Üyeler Ço unlukça kabul edilen görü ün en az bir kez daha bilirk i görü ü almayı gerektirdi ini, bununda davaları uzataca ını, bu halin anayasanın 141/4. maddesi



T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1994/4
Karar No: 1994/4
Karar Tarihi: 11.11.1994

ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 77. maddesine aykırı olacağını ileriye sürmüşler de, hakimi hakka ula mak için girişimlerinin kanunun yasakladığı beyhude emek ve masraf cümlesinden olmadığı, gecikmenin önemli bir sakınca doğurmayacağı görüldüğü büyük genel kurulda hakim olmuştur.

Çözüm: Medeni kanunun 454. maddesinde yer alan hükmün yalnızca tasarruf nisabının belirlenmesine mahsus olduğu, medeni kanunun 506. maddesi uyarınca değerinde azalma olmasının sabit tenkis oranına göre, bölünmesi mümkün olmayan bir mala ilişkin tasarrufun tenkisi gerekmesi halinde, bölünmezliğin belirlenmesinden sonra, aynı hüküm uyarınca kullanılan seçimlik hak ile taraflardan birinin değerindeki nakit alacağının belirlenebilir ve muaccel hale geldiği; böylece "vücudu nihayet bulunulan" (B.K.61) satışlar arası tasarruflarda davalının, ölüme bağlı tasarruflarda davacının haksız iktisabının olduğu, Medeni Kanunun 506. maddesi uyarınca aynen teslim edilmeyen malın iadesi gerektiğinin (B.K.61) anlamı olan tercih hakkının kullanıldığı andaki tam değerinin ödenmesinin haklar dengesine (B.K.43, M.K.4) uygun düşeceği kabul edilmiştir.

Sonuç: Kıymetine noksan gelmeksizin sabit tenkis oranında taksimi, kabil olmayan muayyen mala ilişkin muris tasarrufunun tenkisi halinde, Medeni kanunun 506. maddesi uyarınca ödenecek nakdin (kıymet), aynı hükme göre kullanılan tercih hakkı günündeki fiyatlar dikkate alınarak belirleneceğine, 11/11/1994 gününde yapılan ilk toplantıda 1994/4 Esas, 1994/4 Karar sayı ile üçte ikiyi geçen çoğunlukla karar verildi.

1- Çtihadı Birle tirme M.K. m.506'da yer alan "Kıymetine noksan gelmeksizin taksimi kabil olmayan muayyen bir mal vasiyet edilip te, işbu vasiyet tenkise tabi olursa, lehine vasiyet yapılan kimse, dilerse tasarruf nisabı miktarını nakden alır, dilerse tenkisi lazım gelen miktarın kıymetini verip o malı talep eder" kuralına ilişkinidir.

Bu maddenin tatbik kabiliyeti olan olaylarda "tasarruf nisabının miktarı" yada "tenkisi lazım gelen miktarın kıymeti"nin, murisin ölüm tarihine göre mi, yoksa musaleh'in tercih tarihine göre mi belirleneceğine dairdir.

Ne var ki, madde kapsamı dışına çıkılarak, murisin satışında yaptığı satışlar arası tasarrufları dahi kapsayacak sonuçlara ulaşılmıştır ki, o konularda, yani satışlar arasında tenkise tabi tasarruflar konusunda, kararlar arasında uyumsuzluk yoktur. Kararlar arası çelişki, bu denli doğrudan, çtihadı Birle tirmeye konu olamaz ve kapsam genişletilemez.

2- Medeni Kanun'un 454, 455, 456, 506, 508, 517 ve 607'nci maddeleri arasında yakın, vazgeçilmez, mantıklı bir bağlantı ve uyum mevcut olup, çtihadı Birle tirme kararıyla varılan sonuç, bu bağlantı ve ahengi bozmuştur.

3- Bu ahengin bozulması, kurallarla kurulmuş olan ortadan kaldıracak, davaları uzatarak dava ekonomisine ters düşecek, davadan sonraki değer artılarının ve azalmalarının hükmü etkilemeyeceği ve her davanın açıldığı tarihteki değerler esas alınarak hükme bağlanacağı mealindeki 28.11.1956 tarih ve 15/15 sayılı Çtihadı Birle tirme Kararının da hükümden doğacaktır.



T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1994/4
Karar No: 1994/4
Karar Tarihi: 11.11.1994

4- Medeni kanun, gerek mahfuz hisse, gerek tasarruf nisabı, gerek tenkis edilecek miktarın belirlenmesinde, murisin ölümü tarihindeki kıymetlerin esas alınacağını anılan maddeler de belirlemiştir. Ülkenin ekonomisinin iyi yönetilmemesinden kaynaklanan enflasyon gerekçesiyle, açık kanun hükümleri gözardı edilerek, yorum yoluyla kural konulması, Yargıtay'ın görevi değildir. Bilindiği gibi enflasyonun zorladığı kurallar, sadece miras hükümleri olmayıp, her türlü hukuki ilmi ki bu baskıya maruzdur. Burada çare enflasyonu kaldırmak, ya da Hukuk düzenini enflasyona karşı teçhiz etmektir. Bunlardan ilki hükümetlerin, ikincisi parlamentonun görevi olup, Yargıtay'ın böyle bir görev üstlenmesi, Anayasaya aykırı ve icapsızdır.

5- Anılan sorunların ölüm tarihindeki kıymete göre çözülmesi, Medeni Yasanın kabulünden bu güne de in Yargıtay'ca kabul edilmiş ve uygulanmıştır.

Doktrinde de mirasın açılmasından sonra, terekedeki de i ikliklerin, kıymet artışı ve düşüşünün nazara alınmayacağı, E., ., A., Ç. T., ., G. tarafından kabul olunmuştur.

Daha önceleri, aksi kanaatte olmakla beraber, 1986 tarihinde yayınlandı bir makale'si ve sonra ek kitabında Fransız Medeni Kanunundaki de i iklikte ve sviçre ve Escher, Steck, piotet gibi yazarların görüşlerinden esinlenerek tercih tarihindeki de erin esas alınması görüşünü savunan sayın Prof. Dr. Naip Kocayusufpa ao lu'nun düşüncesinin benimsenmesi, bilinçli bir davranışı da yansıtmamaktadır. Zira bu konu arizamik incelenmemiştir. Fransız Medeni yasanının neden de i tirildi i ve adı geçen sviçreli yazarların görüşlerinin dayanakları ve bu yasa de i ikli i ve görüşlerin Türk Medeni Yasasını etkilemesi gerekip gerekmediği, etkileyecekse neden ve nasıl etkileyeceği ve Fransa'da, konu medeni Yasa de i ikli i ile çözülürken, Türkiye'de çitihadı Birleştirme Kararıyla çözümünün yenilenmesinin vechi, araştırılmamış, incelenmemiştir ve izah da edilmemiştir. Bu konuda hazırlanan raporda ve müzakerelerde de bu sorunlar ve konular aydınlığa çıkarılmamıştır. Kaldı ki ol ülkelerde enflasyonist baskılar ya hiç yoktur, ya da pek azdır.

6- Medeni Kanunun murisin iradesine saygı göstermiştir. Muayyen bir malı belli bir kişiye vasiyet eden muris, o malın onun eline geçmesini istediği için, kanun ona tercih hakkı vermiştir. Malın de eri tenkis edilecek kısmının kıyteminden fazla oluyor, o halde e it olmayan e yler arasında tercih olmaz görüşüyle, bir çe it tercihin kaldırılması, murisin iradesine de ters düşer.

7- Muris bir malı veya birkaç malı birkaç kişiye vasiyet edebilir. Bunların tercihleri muhtelif tarihler olabilir. O halde tercih tarihindeki kıymetler, de i ik ve çe itli ve farklı olabilir. Oysa murisin ölümü tarihi tektir. Böyle bir hesap karışıklığına da yol açmaz. Tercih kıymetinin esas alınması halinde ise, icabında aynı malın musalehlerinin de i ik miktarlarda tenkis bedeli ödemelerine ve dolayısıyla adalette e itsizlik ve çeli kkiye yol açılmı olur.

Açıklanan nedenlerle, sayın ço unlu un kararına karşıyız.



T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1994/4
Karar No: 1994/4
Karar Tarihi: 11.11.1994

KARAR I OY

Yüksek Yargıtay'ın çtihadı birle tirme Büyük Genel Kurulunun, Medeni Kanununun 506. maddesindeki kıymetine noksan gelmeksizin aynen payla ılması, mümkün olmayan muayyen bir mal vasiyet edilip te i bu vasiyet tenkise tabi olursa mirasın açıldı ı gündeki terekenin haline göre saklı paraya tecavüz oranının tespit edilece i, lehine vasiyet yapılan kimsenin seçim hakkını kullandı ı tarihteki vasiyet edilen malın de eri tayin edilerek bu de er üzerinden saklı paya tecavüz arınana göre tenkise karar verilece ine dair çtihatları Birle tirme kararını Medeni Kanuna ve medeni hukuk yargılama usulü kanununa aykırı bulundu undan sayın ço unlu un görü üne a a ıda anlataca ım nedenlerle katılmıyorum.

Medeni Kanununun 454. maddesi, tasarruf nisabının terekenin vefat günündeki haline göre hesap edilece ini öngörmü tür. Madde hükmüne göre hem tasarruf nisabının hesabı, hem de tenkis miktarı terekenin vefat günündeki halinde göre hesaplanması anlamındadır. Tasarruf nisabının ve tenkis hesabının de i ik zamanlardaki de erlerine göre yapılaca ına dair bir hüküm yoktur. Aksine Medeni Kanununun 517. maddesinde murisin ölümüne ba lı olmayan teberru ve taksimleri mirasa alakaları noktasından mirasın açıldı ı gündeki haline göre takdir edilir hükmünü amirdir. kanununun 456. maddesine göre de ölümüne kar ı sigortaların ivazsız ahara temlikinde sigortalar vefat günündeki i tira kıymetleri ile terekeye dahil edilir. Medeni Kanununun 508 ve 510. maddeleri de tenkisin mirasın açıldı ı gündeki hali ile o günkü de eri ile olaca ını göstermektedir.

Müzakereler sırasında Medeni Kanununun 506 ve 508. maddelerinde yer alan hükmün bir payla tırma kuralı oldu u ileri sürülmü tür. Buna katılmak mümkün de ildir. Tenkis davaları da alacak davası, istihkak davası ve tazminat davası gibi bir dava çe ididir. Di er davalardan farkı ve kendine özgün özellikleri vardır. Özellikle vurgulamak lazım ki bir ayın davası de ildir. Tenkis davası ve taksim, miras kitabında ayrı ayrı bablarda düzenlenmi tir. Taksim davası mirasçılar arasındadır. Tenkis davasında davalılar mirasçı olmayan üçüncü ki i olabilirler. Tenkis davasında davalılar ahsi hak sahibidir. Taksim davasında ivaz ilevasi sureti ile aynen taksim imkan dahilindedir. Böyle bir kural tenkis davalarında yoktur.

Bir dava açıldı ında maddi hukukta ve usul hukukunda bazı sonuçlar do ar. HUMK.un 185. maddesi hükmüne ve 28.11.1956 tarih 15/15 sayılı çtihadı Birle tirme Kararına göre, açıldı ı tarihteki duruma göre karar ba lanır. Davacı ancak, dava tarihinde var olan hakkını isteyebilir. bu hak dava devam ederken artmadı ı gibi eksilemezde. Bir dvada tek bir de er olur. Bu de ere göre mahkemenin görevi ve kararın kesinlik sınırı belirlenir, harç alınır, vekalet ücreti takdir edilir. Davacı, davalının izni dı ında dava dilekçesindeki hakkı arttıramaz. Islah yolu ile dava de i tirilse bile dava dilekçesindeki hak geni letilemez.

Davalının sorumluluk sınırı dava tarihinde iddia olunan hak kadardır. Dava dilekçesindeki hakkın ölçüsü davanın açıldı ı tarihte Türk lirası olarak belirlenen miktardır. Halbuki sayın ço unlu un görü ü ile davacının hakkı davanın açıldı ı tarihe göre tayin edilmemekte,



T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1994/4
Karar No: 1994/4
Karar Tarihi: 11.11.1994

dava içinde mahkemenin belirlediği bir tarihteki tenkise konu malın değerine göre belirlenmektedir. Ne tenkis davacısı hakkının ne kadar olduğunu, nede davalı sorumluluğunun miktarını bilebilmektedir. Dava devam ederken tenkise konu malın değeri arttı gibi azalabilir, bu halde tenkis davalarının kazanılması ve kaybedilmesi mümkündür.

Tenkis davasında davalının seçimlilik hakkının kullanılması zamanı daha çok önem taşımaktadır. İkinci hukuk dairesinin içtihatlarında seçimlilik hakkının kullanılmasına zaman bakımından bir sınırlama yoktur. Vasiyet yapılan kimse seçim hakkı kullanmasına zaman yönünden müdahale var. Mahkeme tahkikatı bitirecek sonra davalıda tenkise konu mal için seçimlilik hakkı hatırlatılacak, Bu biçimde davanın yürütülmesinin hiç bir haklı ve kanuni dayanağı yoktur. Eğer teberru edilen malın taksiminin kabil olmadığına inanılması sonradan seçimlilik hakkı doğar denirse bu düüncede çok zaman veritedir. Hiçbir aracıya gerek olmaksızın taksimi kabil olmayan mallar pek yoktur. Örneğin bir apartman dairesi, bir otomobil, ziynet eşyası, bir tablonun taksiminin kabil olmadığına ikardır.

Tenkis davasında, davalının seçimlilik hakkının davanın tahkikatının sonuna bırakılması ile tenkis davası masrafa bölünecek ve tenkis davası içinden çıkılmaz bir labirent olacaktır.

Tenkis davaları yenilik doğuran dava çeşididir. Mahkeme hükmü, mirasın açıldığı tarihe kadar sonuç doğurur. Nakden tenkise hükmedildiğinde ve faizde uygulaması istendiğinden mirasın açıldığı tarihten geçerli olarak faize karar verilecektir. (H.G.K. 27.11.1991). Bu halde bir çelişki koymakta başka bir haksız kazanç meydana getirilmektedir.

Tenkis davalarının, açıldığı günde dava konusunun bilinmemesi de HUMK. 94. maddesince davanın kabul ile sonuçlanma olanağını da ortadan kaldırmaktadır. Zira davaya sebebiyet vermektan kimse ilk oturumda davayı kabul ederse mahkeme masrafları ile mahkum olmaz davalının bu hakkı elinden alınmakta usul kanununun idare edilen maddesi ile lemez olmaktadır.

Sonuç olarak: 1- Miras bırakan tarafından saklı pay sahibinin saklı payını zedeleyen tasarrufun haddi layikine indirilmesi de yani tenkisinde medeni kanunda açık hükümler vardır. bir yoruma gerek yoktur.

Yeni içtihatı Birleştirme kararı medeni hukukta; usul hukukunda ve harçlar kanununda olmayan yeni bir unsur yeni bir kural getirmiştir. Medeni Kanunun yetmiş yıllık uygulamasında ne yargıda nede örnekte medeni kanunun yanlış uygulandığı ileri sürülmemiştir. Uygulamadan dönülmesini gerektiren yasa değişikliği yoktur. Enflasyonun bozduğu dengenin düzeltilmesi için kanun koyucunun görevine müdahale olmamalıdır, düüncesindeyim.

KARAR OYU

Medeni kanunun 506. Maddesi, "kıymetine noksan gelmeksizin taksimi kabil olmayan



T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1994/4
Karar No: 1994/4
Karar Tarihi: 11.11.1994

muayyen bir mal vasiyet edilip de i bu vasiyet tenkise tabi olursa, lehine vasiyet yapılan kimse, dilerse tasarruf nisabı miktarını nakden alır, dilerse tenkisi lazım gelen miktarın kıymetini verip o malı talep eder kuralını getirmi tir. Teberruunun konusunu olu turan malın taksimi mümkünse sorun yoktur. Kıymetine noksan gelmeden taksim yapılmıyorsa, lehine tasarruf yapılan ahsın (davalının) maddede açıklandı ı gibi iki tercihten birin yapacaktır. Davalı ya malı verecek tasarruf nisabını alacaktır, yada malı aynen muhafaza edecek. mahfuz hisseye yapılan tecavüz miktarını nakden ödeyecektir. Sorun ikinci tercihinin yapılması halinde ortaya çıkmaktadır. Dava uzamı paranın de eri dü mü se davalı elbet ki tercihini paranın ödenmesi biçiminde kullanacaktır. denilmektedir Mahzurun giderilmesi içinde içtihadı birle tirme kararıyla tecavüz edilen miktarın, mahfuz hisseye bölünmesi ekinde bir tenkis oranı getirilmektedir. İlk bakı ta çarpıcı gelen bu yeni kural birçok sorunları da beraberinde getirmektedir.

1- Tenkis davası uzun bir zamana ımı süresinde tabi tutulmamı tır. Davanın tecavüzün ö renildi i günde itibaren bir yıl, herhalde be yıl içerisinde açılması gerekmektedir. (MK. 513) Davaların uzaması yasadan de il mahkemelerin çalı ma artlarından kaynaklanmaktadır. Muhtemelen tercih tarihinden sonrada hemen yargılama bitirilmeyecek ve içtihadı birle tirme kararından beklenen faydada sa lanamayacaktır.

2- Enflasyonun olumsuz etkisi tenkis davası için özel formül alacak ve borç ili kileri de geçerlidir. Tenkis davası için özel formül geli tirilmesi hukuk sistemimizin bütünlü ünü de bozacaktır.

3- Tenkis davaları, içtihadı birle tirme kararı ile karma ık hale gelecek, davalar daha da uzayacaktır. Öncelikle ölüm günündeki de erler tespit edilecek, bu de erlere göre tenkis hesapları yapılacak, mahfu hisse, tasarruf nisabı tecavüz edilen miktar ve de i mez tenkis oranı bulunacak, bulunan de er üzerinden tercih hakkı davalıya açıklattırılacaktır. bunun akabinde temlike konu malın de eri tercih tarihine göre yeniden tespit edilecek ve sonrada de i mez tenkis oranına göre ödenmesi gereken miktar bulunacaktır. bu en azından dosya bilirki i incelemesini gerektirecektir. çtihadı birle tirme kararı dava açanı usandıracak, ki iyi belki de hak aramaktan vazgeçirecektir.

4- Muris'in ölümüne ba lı tasarrufu ile ta ınmazının belli bir payını vasiyet etmesi imkan dahilindedir. (1/3, 1/3, 1/3 gibi) Mahfuz hissesi ihlal edilen mirasçı bunlar hakkında ayrı ayrı dava açabilece i gibi, bir davada hepsini hasım göstererek tenkis iste inde de bulunabilir Davalılardan her birinin tercih tarihlerinin farklı olması halinde, davalıların aynı payına kar ılık ödeyecekleri miktar farklı olacak ve bu karar adalete olan güveni sarsacaktır.

5- Medeni Kanununun 510. Maddesi 'temadisi tahmin edilebilen müddetlerine nazaran sermayeye tahvilleri halinde tasarruf nisabını tecavüz edecek miktara bali bir intifa hakkı veya irat ile terekesini mukayyet kılan murisin, mirasçıları; bu intifa hakkı ve iradı haddi layıkına tenkis ettirmekte yahut tasarruf miktarını vererek mirasını kayıttan kurtarmakta muhayyerdir' demektedir. Görüldü ü gibi burada tercih hakkı davacınındır. Medeni Kanununun 603. Maddesinde ifadesini bulan mirasta iadede de durum bu merkezdedir. çtihadı birle tirme kararları konularıyla sınırlı gerekçesiyle aydınlatıcı ve neticesiyle



T.C.
YARGITAY
. Büyük Genel Kurul

Esas No: 1994/4
Karar No: 1994/4
Karar Tarihi: 11.11.1994

ba layıcıdır. çtihadı birle tirme münhasıran Medeni Kanununun 506. Maddesiyle ilgilidir. Benimsenen de i mez tenkis oranı, yeni sorunları da beraberinde getirecektir.

6- Tasarruf nisabının hesaplanmasında esas alınan tereke, miras bırakanın ölüm tarihinde bulundu u hal ve araz etti i kıymet üzerinde hesap edilir. (MK.nun 454. m) Ölümden sonraki de er de i iklikleri tasarruf nisabı ve buna ba lı mahfuz hissenin hesaplanmasında dikkate alınmaz. (MK.nun 507, 603. m) Sonradan olu an de er de i ikliklerinin göz önünde tutulması, her davanın açıldı ı günkü artlara tabidir kuralı ile de ba da maz. (28.11.1956 gün ve 15/15 sayılı ç. B.K.)

Açıklanan mahzurlar dikkate alınarak ço unlu un dü üncesine i tirak edilmemi tir.